

LOs yttrande över pm Tillfälliga bestämmelser om tillfällig föräldrapenning med anledning av covid-19, S2020/03216/SF

LO har givits möjlighet att yttra sig över förslaget om en utvidgning av möjligheten för föräldrar att få tillfällig föräldrapenning vid händelse av ens stängning av verksamheter på skolområdet med anledning av covid-19. LO vill lämna följande synpunkter.

Behov av åtgärder inom fler system än den tillfälliga föräldrapenningen vid en stängning av barnomsorg och skola

- Promemorian behandlar regelförändringar i den tillfälliga föräldrapenningen. De grupper som omfattas av tillfällig föräldrapenning är föräldrar som avstår förvärvsarbete eller inte får arbetslöshetsersättning på grund av vård av barn. En närliggande fråga, som inte remitterats, är vilka effekter en eventuell stängning av barnomsorg och skolverksamheter baserat på av *lagen (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid* kan få på personer som omfattas av andra typer av välfärdssystem eller studier med de krav på aktivitet eller närvaro som kan finnas där (till exempel arbetsmarknadsutbildningar, rehabiliteringskedjan inom sjukförsäkringen eller aktivitetskrav inom försörjningsstödet). LO kommer i sitt yttrande att beröra båda aspekterna.
- LO anser att regeringens förslag att den tillfälliga föräldrapenningen utökas till att gälla även vid en situation där barnomsorgs- och skolverksamheter stänger är en rimlig lösning för arbetande (och

arbetslösa) föräldrar. LO saknar emellertid en analys av vilka åtgärder och förändringar som kan krävas i andra typer av välfärds-, utbildnings- och ersättningssystem. En stängning av barnomsorg- och skolverksamheter påverkar fler grupper av föräldrar än de som förvärvsarbetar. Den situation som förändringarna i den tillfälliga föräldrapenningen väntas svara mot är extraordinär och skiljer sig från den typ av situationer som uppstår vid barns sjukdom och som den tillfälliga föräldrapenningen i vanliga fall väntas lösa. I detta fall handlar det inte om att föräldrar vårdar sina sjuka barn i hemmet under kortare perioder och sedan återgår till arbete, utbildning eller åtgärder – det handlar om en situation där barnomsorg och skola är stängd under *en längre eller obestämd tid* och föräldrar förhindras att ägna sig åt den försörjning eller aktivitet de behöver för sitt uppehälle. LO anser därför att regeringen även måste ta höjd för åtgärder som förhindrar att föräldrar, oavsett om de förvärvsarbetar eller befinner sig i andra samhällsverksamheter, drabbas orimligt hårt av en stängning av skola och barnomsorg.

- Generellt anser LO att de problem med ersättningar som uppstår till följd av Covid 19 inte bör lösas genom undantagsregler inom respektive lagstiftningsområde, utan att de personer som måste avstå sin reguljära försörjning (inkomstbortfallsbaserad ersättning inom socialförsäkringar och a-kassa, eller annan ersättning) av smittskyddsskäl – dit en eventuell barnomsorgs- och skolstängning hör – istället borde kunna uppbära smittbärappenning. Det skulle till exempel vara rimligt för föräldrar som är sjukskrivna och inte kan få tillfällig föräldrapenning.¹ Annars finns en risk att sjukskrivna föräldrar som står utan barnomsorg kan missa viktiga steg i rehabiliteringskedjan och riskera att utförsäkras.
- Idag finns möjlighet för föräldrar som deltar i olika typer av arbetsmarknadsutbildningar att vara hemma med vård av barn utan att det påverkar utbetalningen av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning. LO anser att det är mycket viktigt att dessa regler gäller även vid en stängning av barnomsorgs- och skolverksamheter. Regeringen bör även analysera och ta höjd för åtgärder för studerande föräldrar i andra typer av utbildningar – både i fråga om ersättningar och konsekvenser för möjligheten att upprätthålla utbildningen i det fall en stängning blir långvarig.

¹Idag finns en möjlighet för föräldrar med exempelvis sjuklön eller sjukpenning, att överlåta tillfällig föräldrapenning till annan person som är försäkrad för tillfällig föräldrapenning. I den situation som här åsyftas – perioder av stängd barnomsorg och skola – är det inte troligt att gruppen sjukskrivna föräldrar har möjlighet att överlåta den tillfälliga föräldrapenningen till någon annan under hela stängningsperioderna. Det gäller särskilt ensamstående föräldrar.

- LO anser även att regeringen måste säkerställa att föräldrar i försörjningsstöd inte undandras ersättning på grund av försämrade möjligheter att delta i aktiviteter som ställs som krav för ekonomiskt bistånd.

Förslag om förändringar i den tillfälliga föräldrapenningen

- LO anser att de förslag till förändringar inom ramen för den tillfälliga föräldrapenningen är över lag väl avvägda och skapar rimliga villkor för föräldrar behöver avstå förvärvsarbete (eller a-kassa) vid en eventuell stängning av barnomsorg och skolverksamheter.
- LO vill dock betona att systemet med tillfällig föräldrapenning inte fungerar väl för anställda med korta anställningar (behovs- och timanställda). Bland LO-förbunden inom framförallt vård- och omsorg, handeln och servicesektorn är stora grupper visstidsanställda. LO har länge fått signaler att det redan idag finns problem att få ersättning för vård av barn som behovsanställd. Det beror på att den anställda måste kunna visa att hen avstått förvärvsarbete för att kunna få ersättning. Timanställda har ofta svårt att visa att de skulle ha jobbat, då framförhållningen i bokning av arbetspass ofta är begränsad. När de är hemma med sjuka barn kan de inte söka eller tacka ja till arbetspass som dyker upp, men är då inte heller berättigade till tillfällig föräldrapenning på grund av att de i formell mening inte avstått arbete. I en situation där barnomsorgen är nedstängd under en längre period är det en bedömning som får orimliga konsekvenser.

Vid samtal med tjänstemän på socialdepartementet och centralt ansvariga på Försäkringskassan framkommer att det finns en medvetenhet om behovsanställdas atypiska arbetsscheman kan ställa till problem vid bedömningen av rätten till ersättning inom den tillfälliga föräldrapenningen, men att det finns metoder att hantera det (till exempel genom att titta på tidigare arbetsscheman eller arbetsinkomster). Det är bra. De signaler LO fått från medlemsförbund är att metoderna inte alltid tillämpas. LO vill poängtera att det är av oerhört stor vikt att bedömningar och metoder för att underlätta för anställda med korta anställningar att ansöka om och få tillfällig föräldrapenning tydliggörs i instruktioner och når fram till handläggare. Det är inte rimligt att föräldrar som redan i dag har en ekonomiskt osäker situation skulle drabbas hårdare än andra grupper vid en stängning av barnomsorg och skola.

- LO ställer sig tydligt avvisande till att ersättningsnivån i den tillfälliga föräldrapenningen med anledning av en stängning av barnomsorg och skolverksamheter ska beräknas på ett underlag motsvarande 80 procent av den försäkrades SGI nedräknat med talet 0,87 istället för 0,97 (som föreslås fortsatt vara beräkningsgrunden i för ”vanlig” tfp).

Anledningarna är flera:

- I. Det finns ingen anledning till att ersättningen till den enskilde/försäkrade ska vara lägre vid en skolstängning än vid andra tillfällen då tillfällig föräldrapenning utges (vård av sjukt barn). Snarare kan man resonera att genom att en stängning av barnomsorg och skolverksamheter kan pågå under långa och oöverblickbara perioder är det av än större vikt att den enskilde ges en rimlig ersättning för att klara sitt uppehålle.
 - II. Det finns inte någon systemlogik i att ha två olika beräkningssätt i ett och samma försäkringssystem, enbart beroende på vilken orsak som ligger till grund för ansökan. Det bidrar till en bristande legitimitet för försäkringen och gör den mer svårförståelig. (FK bör få kalkylera med risken att föräldrar ansöker om vab med barnets sjukdom som grund istället för att uppge stängd barnomsorg)
 - III. Förslaget skapar orimlig administrativ pålaga för Försäkringskassan, i en situation där myndigheten redan nu satts att hantera flertalet förändringar som föranletts av Covid19-krisen.
- LO anser att de situationer där den utvidgade rätten till tillfällig föräldrapenning föreslås ska kunna lämnas omfattar relevanta situationer. Det är bra att ersättning föreslås utgå oavsett om stängningen beslutas av huvudman (i samråd med smittskyddsläkare), rekommendationer från Folkhälsomyndigheten eller beslut från regeringen.
 - LO anser att det är bra att ersättning ska utges även om stängning av barnomsorgs- och skolverksamheter sker del av dag, eller att enskilda enheter hålls stängda.
 - LO anser att det är bra att det inte finns någon begränsning i antalet dagar som ersättning med stängning av barnomsorg och skolverksamheter som grund ska kunna utges. En situation med stängning på grund av extraordinära händelser är per definition svår att avgränsa i tid.
 - LO anser att det är rimligt att promemorian föreslår samma åldersgränser som inom den ordinarie tillfälliga föräldrapenningen, men vill understryka behovet av att göra det så enkelt som möjligt

för föräldrar till barn med särskilda behov att kunna vara hemma med ersättning alternativt att barnet ges möjligheter att delta i omsorg trots att stängning genomförs. LO anser därför att det är positivt att föräldrar till barn mellan 12 och 16 år med särskilda vård- och tillsynsbehov² och föräldrar till barn mellan 16 och 23 år som omfattas av personkretsen i LSS ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning vid skolstängning.

- LO vill dock i anknytning till ovanstående ställa frågan hur rätten till tillfällig föräldrapenning ska bedömas i de fall barn³ har erbjudits alternativ barnomsorg istället för den enhet som stängts men föräldrar av någon anledning (avstånd, otrygg/ny situation för barnet, gruppstorlek) tackar nej?
- LO anser att det är rimligt att lätta på kravet på läkarutlåtande för att stärka ett särskilt vård- eller tillsynsbehov för barn mellan 12 och 16 år, och att flera typer av professioner får möjlighet att utfärda ett intyg. Samtidigt är det viktigt att säkerställa att Försäkringskassans slutliga bedömning av vad som i det enskilda fallet ska krävas för att särskilt behov ska anses vara styrkt inte innebär en ökad rättsosäkerhet.
- LO anser att det är bra att överlåtelse av tillfällig föräldrapenning till annan försäkrad ska vara fortsatt möjlig även med anledning av barnomsorg- och skolstängning.
- LO anser att det är rimligt att tillfällig föräldrapenning med anledning av barnomsorg- och skolstängning inte ska kunna utges för dagar då föräldrapenning skulle utgivits.
- LO noterar att det inte föreslås något slutdatum för den tillfälliga regelförändringen med anledning av Covid 19.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Joa Bergold

² På grund av sjukdom, utvecklingsstörning eller annan funktionsnedsättning

³ Man kan tänka sig barn såväl med som utan särskilda behov

